

ÚTOK VE MĚSTĚ

Ve druhé světové válce docházelo velmi často k vleklým a úporným bojům o města, protože jejich dobytí, kromě taktických a operačních výhod, mělo i morálně politický význam pro obyvatelstvo a armádu. V současnosti převládá v teorii taktiky a operačního umění tendence města obcházet nebo se jich zmocňovat úderem z chodu. Jak ukazují zkušenosti z Velké vlastenecké války ovládnutí města z chodu bylo zdařilé v tom případě, kdy se útočícím vojskům podařilo rozbit nepřítele na přístupech k městu a nedopustit jeho opevnění nepřátelskými zálohami nebo ustupujícími vojsky.

Zkušenosti z těchto bojů jsou poučné a aktuální i pro svazky a útvary naší armády. Vždyť při odražení agrese nepřítele a přenesení bojové činnosti na jeho území bude mít každá divize ve svém pásmu činnosti několik sídlišť městského typu. V některých prostorech města splývají s okolními vesnicemi a městskými sídlišti (popř. dalšími městy) a vytvářejí rozsáhlé hustě **zastavěné prostory** (zejména v západní části NSR), jejichž plochu měříme na desítky i stovky km². V takových případech nezbude vševojskovým útvarům a svazkům nic jiného, než přizpůsobit těmto podmínkám své bojové sestavy a formy bojové činnosti. Boj o města se tak stává neoddelitelnou součástí jejich útočné činnosti.

Města samotná však vytvářejí pro útočící vojska řadu problémů. Rozsáhlý růst většiny měst (zejména v posledních dvou desetiletích, kdy z mnoha malých a středních měst vznikla střední a velká města), jejich situování na důležité směry (komunikace a vodní toky) a v mnoha případech i splývání předměstské zástavby s okolními lesními porosty dále omezuje možnosti jejich obejití.

Svým tvarem, různě hustou zástavbou (souvislou i nesouvislou), celkovou rozlohou a situováním do terénu, velikostí a charakterem budov, domovních bloků, továrních a jiných objektů, směřováním ulic, velikostí, členitostí a návazností předměstské zástavby (popř. lesních porostů) omezují pohyb a manévr tankových a motostřeleckých jednotek, útvarů a svazků, ztěžují pozorování, velení a řízení palby, omezují možnosti ostatních druhů průzkumu, snižují účinky palby všech druhů zbraní a zejména umožňují nepříteli rychlé

vybudování pevné obrany s mnoha různými překážkami. Tím značně ztěžují útočnou činnost jednotek, útvarů i svazků.

Odlišné a převážně nepříznivé podmínky města pro útok je nutné respektovat i při vytváření vhodných uskupení útočících vojsk, jejich bojových sestav a způsobů bojové činnosti.

Na způsoby útoku ve městě má (kromě rozlohy, konfigurace a dalších charakteristik samotného města) rozhodující vliv charakter obrany nepřítele. Překonání hluboce členěné obrany, ovládnutí opevněných budov a celých domovních bloků, zdolání různých překážek a zátarasů vyžaduje od velitelů a útočících vojsk značné organizační schopnosti, taktické umění i nemalé vypětí sil. Zvážíme-li vybavení a organizační strukturu tankových a motostřeleckých svazků (útvarů), zjistíme, že lepší možnosti pro boj v těchto podmínkách mají motostřelecké svazky, útvary a jednotky. Tanky však můžeme úspěšně použít v sestavě úderných odřadů a skupin (působí-li v těsné součinnosti s motostřeleckými jednotkami).

Složité a sverázné podmínky boje ve velkých městech se odrážejí i v metodice práce velitelů a štábů.

Při hodnocení situace nepřítele je nutné posoudit jeho možnosti v použití jaderných zbraní a dalších prostředků hromadného ničení, na které objekty a prostory soustředil úsilí obrany, silná a slabá místa v jeho sestavě, systém paleb, mezery vhodné pro obchvaty a obejítí, charakter a množství zátarasů a překážek i možnosti využití podzemních objektů.

Důležitou úlohu má hodnocení podmínek samotného města, jeho rozlohy, způsobu zástavby, množství důležitých objektů, stupně poškození a dalších faktorů, které mají vliv na charakter činnosti nepřítele a vlastních vojsk. Město studujeme a hodnotíme podle map, plánů a leteckých snímků. Dovolí-li to čas, můžeme zhotovit maketu města (plastický stůl) a na ní probrat organizaci útoku.

V rozhodnutí pro útok ve městě, kromě obvyklých opatření velitel divize (pluku) stanoví:

- sestavu a úkoly úderných odřadů (skupin),
- pořadí ovládnutí důležitých objektů,
- opatření k upevnění ovládnutých objektů a domovních bloků (čtvrtí města),
- opatření k zabezpečení boků a týlu.

Rozhodnutí k ovládnutí města v hloubce nepřátelské obrany přijímá velitel divize (pluku) při organizaci útoku. Jakmile proniknou předsunuté odřady na bližší přístupy a do předměstí, velitel divize (pluku) své rozhodnutí upřesní na základě údajů od průzkumu a předsunutého odřadu.

Při stanovení bojových úkolů navíc udává

— útvarům (jednotkám) prvního sledu: objekty ve městě, které musí ovládnout v prvním pořadí, bojovou sestavu, objekty, které musí ovládnout v součinnosti s vrtulníkovým výsadem, cesty (směry) pro manévr do boků a týlu nepřítele, opatření k upevnění ovládnutých objektů,

— útvarům (jednotkám) druhého sledu: směr postupu a čáry zasazení do boje, kterých ulic využít pro přesun, které prostory zabezpečit před možnými protiztečemi nepřítele, síly a prostředky vyčleněné k tomuto účelu,

— dělostřelectvu: kdy a které objekty rozrušit přímou palbou a kolik sil vyčlenit pro přímou palbu,

— prostředkům PVO: způsob činnosti a množství vyčleněných sil pro podporu pozemních jednotek palbou na odpory nepřítele ve vyšších patrech budov,

— ženíjním jednotkám: úkoly pro ničení a ražení průchodů v různých objektech, pořadí ražení průchodů v zátarasech, závalech apod., způsob zabezpečení přechodů přes řeky, pořadí a dobu odminování ovládnutých objektů (domovních bloků) a ženíjní opatření k upevnění ovládnutých částí města.

Zvýšenou pozornost věnujeme organizaci součinnosti. Při ní motostřeleckým jednotkám, úderným odřadům (skupinám) upřesníme prostředky a způsoby ztečí důležitých objektů, pořadí zasazení úderných odřadů a skupin do boje, cesty k obchvatům a obejití odolných uzlů obrany a také pořadí ničení nepřítele v blokovaných objektech. Kromě toho upřesníme i způsob pomoci tankům při překonávání zátarasů (závalů) a ochranu tanků před palbou ručních protitankových zbraní a součinnost mezi jednotlivými údernými odřady a skupinami. Pozornost je nutné věnovat i součinnosti úderných odřadů a skupin s dělostřelectvem určeným pro přímou střelbu, zabezpečení boků a styků, ochraně míst velení, spojovacích uzlů a týlových jednotek.

Při stanovení bojových úkolů přihlížíme zejména k místu a úloze daného svazku, útvaru a jednotky v boji, ke způsobu použití jaderných zbraní (pokud budou používány), charakteru obrany nepřítele, rozloze města, hustotě zástavby, charakteru a množství odolných staveb, vodním tokům ve městě, situování jednotlivých čtvrtí, parků a jiných volných prostor a také času, který měl nepřítel pro přípravu obrany.

Za příznivých podmínek (je-li městská zástavba jen v části útočného pásma, město lze dobývat ztečemi z různých směrů, nepřítel nestačil zaujmout obranu, zatarasit přístupy ke městu apod.) můžeme bojové úkoly stavět obdobně, jako za normálních podmínek.

Při překonávání připravené obrany bude tempo útoku ve městě podstatně nižší než v otevřeném terénu (potvrzeno množstvím bojů z Velké vlastenecké války). To zákonitě vede i k úpravě obsahu a zmenšení hloubek bojových úkolů. **Divizi (pluku) se za těchto okolností obvykle stanoví bližší a následující úkol, praporu (údernému odřadu) bližší úkol a směr dalšího útoku.**

Bližším úkolem divize může být zničení nepřítele v okrajových čtvrtích města a ovládnutí nejdůležitějších čtvrtí (objektů, tříd) uvnitř města, nebo ovládnutí jeho středu. Podle konkrétních podmínek hloubka bližšího úkolu divize může dosahovat 3 až 5 km i více.

Následující úkol obvykle spočívá v ovládnutí důležitých objektů v hloubce obrany nepřítele nebo odvrácených okrajů města. Jeho hloubka může být 6 až 8 km a za výhodných podmínek můžeme ji zvýšit na 10 i více km.

Bližším úkolem pluku může být zničení nepřítele v pásmu pluku a ovládnutí domovních bloků a následujícím úkolem ovládnutí důležitých objektů uvnitř města nebo i jeho středu. Hloubka bližšího úkolu může dosahovat 1 km i více, hloubka následujícího úkolu 3 až 5 km.

Bližším úkolem praporu může být zničení nepřítele v opevněných budovách a ovládnutí 2 až 3 domovních bloků nebo důležitých budov.

Vzhledem k tomu, že obranné čáry nepřítele nejsou tak zřetelné jako v otevřeném terénu a hlavními prvky v systému obrany jsou nejodolnější budovy umístěné v různé hloubce města, stanovíme bojové úkoly jednotkám, útvarům a svazkům podle pevných, dobře viditelných nebo jinak nápadných objektů, domovních bloků apod.

Útok ve městě se obvykle vede v užších pásmech a s menšími mezerami mezi jednotkami a útvary, než v otevřeném terénu. Šířka útočného pásma divize (pluku) vychází z nutnosti vytvořit nad nepřítelem potřebnou převahu sil a prostředků a zachovat přitom optimální rozptýlení vlastních sil a prostředků, aby se nestaly výhodným cílem pro jaderné údery nepřítele. Např. zesílený prapor může úspěšně útočit dvěma souběžnými třídami, vedoucími ke středu města. Vezmeme-li v úvahu šířku domovních bloků, bude prapor útočit v šířce do 1 km. Pluku, který může útočit se dvěma až třemi prapory v prvním sledu, se obvykle stanoví pásmo široké do 3 km a divizi do 10 km.

Bojová sestava divize (pluku) pozůstává ze stejných prvků jako při útoku v normálních podmínkách a většinou bude členěna do dvou sledů. Určitou zvláštností je, že její hloubka může být větší a že z prvosledových jednotek mohou být vytvářeny úderné odřady a úderné skupiny.

Úderný odřad se zpravidla vytváří z motostřeleckého praporu zesíleného tanky, dělostřelectvem (PTRS, samohybnými děly), ženijními a dalšími jednotkami. Úderná skupina se tvoří z motostřelecké čety a roty zesílené tanky, děly a ženisty. Jejich síla a složení musí odpovídat konkrétním podmínkám a možnostem vlastních vojsk.

Dalším dočasným prvkem bojových sestav útvarů, popř. i svazků mohou být skupiny pro likvidaci požárů (těch, které bezprostředně ohrožují činnost některých prvků bojových sestav, např. dělostřelectva, míst velení apod.).

Charakter bojové činnosti jednotek a útvarů při útoku ve městě závisí především na odporu nepřítele. Jestliže nepřítel neklade organizovaný odpor a nebo se brání jen v určitých ohniscích odporu, pak motostřelecké jednotky v těsné součinnosti s tanky mohou útočit i na OT (BVP). Při postupu ulicemi se vzájemně zajišťují, motostřelecké jednotky podle potřeby sesedají a likvidují ohniska odporu. Kde to vyžaduje situace, jsou v jejich prospěch vedeny krátké palebné přepady na zjištěné odpory. Po jejich zničení postupují co nejrychleji k odvráceným okrajům města a pokračují v ničení nepřátelských jednotek rozmístěných na okrajích města nebo v jeho blízkosti.

Jestliže se útok z chodu nezdařil (je-li město silně opevněné a bráněné), organizuje se útok z přímého dotyku. Ztečí předchází palebná příprava, jejíž délka je podmíněna charakterem nepřátelské obrany a množstvím vlastních prostředků. K ničení nepřátelských palebných prostředků v odolných budovách přímou střelbou se část dělostřelectva a tanků vysunuje co nejbliže k přednímu okraji. Palebné přípravy se obvykle zúčastňuje i letectvo a vrtulníky.

Velitel divize (pluku) pozoruje výsledky palebné přípravy z pozorovacího stanoviště, které se umísťuje na vhodném místě (zpravidla v budovách) v sestavě prvosledových jednotek. Rovněž velitelská stanoviště se mohou rozmísťovat blíže k prvním sledům.

Ženijní jednotky v době palebné přípravy razí průchody v zátarasích a úderné odřady a skupiny se vysunují co nejbliže k nepříтели.

Zteč se zahajuje na stanovený signál. Vojáci motostřeleckých jednotek vnikají do budov okny, vyraženými otvory ve zdích apod. a postupně ničí nepřítele v jednotlivých patrech. Podpurná děla, tanky, OT nebo BVP podporují jejich boj z nejbližšího skrytu.

Útok ve městě se vlastně skládá z velkého množství rozhodných ztečí na jednotlivé bráněné objekty. Probíhá postupně od jednoho dobytého objektu k dalšímu. V průběhu útoku se široce používá manévr palbou a jednotkami.

Jednotky mohou obcházet opěrné body nepřítele, vést na ně zteče z boků nebo i z týlu, popř. do nich vnikat i podzemními objekty. Vysoce manévrová činnost umožňuje rozdělit nepřítele na izolované části a postupně ho zničit. Při zteči vysokých budov můžeme využívat i vrtulníků, které z visu vysazují vojáky na střechy budov a palbou svých prostředků umlčují odpory ve vyšších patrech. Současně se ztečí ze vzduchu může probíhat i zteč po zemi.

Palebnou podporu jednotek zabezpečují dělostřelectvo a další palebné prostředky, např. tanky, OT a BVP, které postupují od jednoho skrytu ke druhému a přímými palbami ničí a umlčují ohniska odporu. Část vojáků motostřeleckých jednotek může postupovat i za tanky nebo po jejich stranách a zajišťovat je před napadením z budov.

Boj ve městě bude dále charakterizovat i množství nepřátelských protiztečí, vedených malými jednotkami. Odrážení těchto protiztečí budou nuceni řešit velitelé napadených jednotek vlastními prostředky. Část jednotek nepřítele může využít i různých pozemních objektů k tomu, aby pronikla do týlu útočících vojsk a napadla je z týlu. Proto bude nutné k ochraně boků a týlu útočících jednotek vyčleňovat nezbytné síly a prostředky. Rovněž dobyté objekty musíme ihned zabezpečit.

Při boji ve městě je značně ztíženo i řízení boje. Velitel divize, velitelé pluků, ba ani velitelé praporů a rot nemohou pro sníženou viditelnost (ať už vlivem různých městských zástavby nebo snížené viditelnosti vlivem požárů) sledovat bojovou činnost podřízených vojsk v celých pásmech činnosti. Při boji v budovách nebude možné sledovat ani činnost malých jednotek a jednotlivců. To vše klade značné nároky na rozhodnost a iniciativu velitelů malých jednotek, ba dokonce na samostatnost a iniciativu každého vojáka.

Určité zvláštnosti bude mít i zasazování druhých sledů. Vzhledem k omezeným možnostem přesunu a rozvinování vojsk nebude vždy možné zasadit naráz druhosledový pluk nebo prapor.

Jakmile jsou zničeny nepřátelské odpory a město dobyto, hlavní síly divize (pluku) je neprodleně opouštějí a pokračují v ničení ustupujícího nepřítele.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války jasně dokazují, že jen dobře připravená vojska mohou úspěšně vést bojovou činnost ve velkých městech. Poloha měst na důležitých taktických a operačních směrech umožňuje našemu nepříteli jejich začlenění do celkového systému obrany a podle potřeby i vytvoření mohutných opevněných prostorů. Vzhledem k tomu je problematika boje ve městech vysoce aktuální i pro útvary a svazky pozemního vojska ČSLA. Její poznání vyžaduje, abychom jí věnovali daleko více pozornosti, než tomu bylo dosud.